

3 HÄLSA OCH SÄKERHET .5

HÄLSA OCH SÄKERHET

58

HÄLSA OCH SÄKERHET

För att inte människor ska utsättas för ohälsa får exempelvis inte deras boendemiljöer utsättas för miljöstörningar eller risker. Det kan exempelvis handla om miljöfarliga verksamheter, lukt, buller, luftföroreningar, översvämningsrisker eller farliga godstransporter.

Jordbruksverksamhet norr om Örneköp.

VERKSAMHETER MED MILJÖPÅVERKAN

Miljöfarliga verksamheter

En del verksamheter med miljöpåverkan ska genomgå miljöprövning genom tillståndsprövning hos länsstyrelsen, eller anmälas till kommunen.

Miljöfarlig verksamhet är enligt miljöbalken 9 kap. 1 §

- utsläpp av avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar i mark, vattenområden eller grundvatten.
- användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön genom annat utsläpp än som avses i 1 eller genom förorening av mark, luft, vattenområden eller grundvatten.
- användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för omgivningen genom buller, skakningar, ljus, joniserande eller icke-joniserande strålning eller annat liknande.

Klassning av miljöfarliga verksamheter

Beroende på verksamhet och storlek delas miljöfarliga verksamheter in i A-, B- och C-anläggningar samt så kallade U-anläggningar. Länsstyrelsen utövar tillsyn över A- och B-anläggningar medan kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd har tillsynsansvar för övriga. För att få driva en miljöfarlig verksamhet krävs för A- och B-anläggningar tillstånd samt för C-anläggningar anmälan.

Karta: B-anläggningar

- Avfallsanläggning
- Avloppsreningsverk
- Slakteri
- ★ Torvtäkt

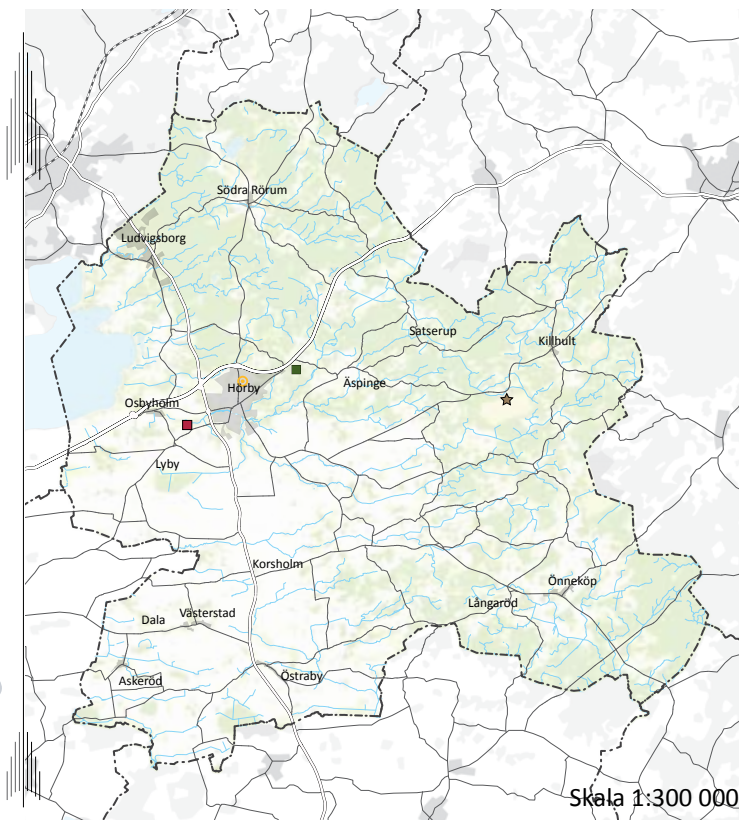
Av miljöprövningsförfordningen (SFS 2013:251) framgår vilka verksamheter som kräver tillstånd eller anmälan enligt 9 kap. miljöbalken.

I Hörby kommun finns inga A-anläggningar, däremot ett antal B- och C-anläggningar.

Täktverksamhet

I Hörby kommun är majoriteten av täktverksamheten baserad på grus eller torv. Naturgruset är en ändlig resurs och bör därför på lång sikt ersättas av kross från berg eller återvunnet material som betongkross. Hörby kommun är inte självförsörjande med naturgrus och krossat bergmaterial. Ett antal grus- och torvtäkter i kommunen men samtliga är numera nedlagda eller endast täkter för husbehov.

I dagsläget är det bara torvbrytningen på Viss mosse som behöver tillstånd av länsstyrelsen.

Lantbruk och djurhållning

Lantbruk

Jordbruket, oavsett om det är konventionellt eller ekologiskt, påverkar miljön runt omkring oss. Viss påverkan ses som positiv, till exempel att landskapet hålls öppet, medan annan påverkan är negativ, till exempel läckage av näring, utsläpp av växthusgaser eller oaksam spridning av bekämpningsmedel med risk för förorening av yt- eller grundvatten.

Fyrtio procent av kväveläckaget och fosforförlusterna till sjöar, hav och vattendrag beror på jordbruket. Kväve tillförs jordbruksmarken genom handels-, stall- och betesgödsel, slam, kvävefixering från baljväxter, luftnedfall och utsäde. Fosfor är ett viktigt grundämne men också en ändlig resurs som bryts för framställning av industrigödsel till jordbruket. Det har större betydelse än kväve när det gäller övergödning av sjöar och vattendrag. Andra ämnen som kan orsaka övergödning och försurning är kväveoxider och svaveldioxid från förbränning av fossila bränslen.

Jordbruket är orsak till cirka 15 procent av samhällets totala utsläpp av växthusgaser. I huvudsak är det tre sorters växthusgaser: koldioxid från åkermark och från förbränning av fossila bränslen som olja och diesel, metangas från husdjur och lantbruksdjur, främst nötboskap, och lustgas (dikväveoxid) från åkermark. När det gäller lustgas och metan så svarar

jordbruket för 70 respektive 60 procent av Sveriges totala utsläpp medan jordbrukets koldioxidutsläpp bara är cirka två procent av det totala.

Bekämpningsmedel används i jordbruket för att skydda odlade växter mot angrepp av ogräs, insekter och svampsjukdomar. Användandet av kemiska bekämpningsmedel kan leda till läckage till vatten, luft och mark, och riskerna för att detta ska ske beror på flera saker. Till exempel spelar miljöbetingelserna på och runt fälten stor roll liksom preparatens egenskaper och hur de hanteras. De bekämpningsmedelsrester som finns i naturen har spridits med vinden eller vattnet när fälten besprutas, eller från olämplig hantering när sprutor töms och fylls på.

Djurhållning

Hörby kommun är en av de mest djurtäta kommunerna i Skåne. Djurhållning i allmänhet medför olika typer av påverkan på omgivningen. De mest typiska olägenheterna är lukt, flugor, damm, buller från fläktar, maskiner och transporter, störande läten eller skarpt ljus från t.ex. ridbanor. Allergener från framför allt hästar kan också orsaka allergiska reaktioner hos känsliga personer.

Enligt plan- och bygglagens 2 kap. ska kommunen ta hänsyn till hälsorisker och andra olägenheter när man prövar bygglov

I Hörby kommun finns ett stort antal hästar. Fotografi från Viggaram.

för djurhållning i anslutning till den bebyggda miljön och vice versa. Generellt gäller att ju längre avståndet är mellan djurhållning och bebyggelse desto mindre är risken att omgivningen påverkas. Typ av bebyggelsemiljö, verksamhetens art och omfattning, vind, topografi och vegetation är också förhållanden som ska beaktas vid planläggning eller beviljande av bygglov för eller invid djurhållning.

Lantbruk med fler än 100 djurenheter omfattas av lagstiftningen om miljöfarlig verksamhet och ska anmälas till kommunen. För anläggningar med 400 djur eller flera djurenheter krävs tillstånd från länsstyrelsen. Gränsen för när det krävs särskild tillståndsprövning varierar beroende på djurslag och preciseras i miljöprövningsförordningen (SFS 2013:251).

Förorenad mark

Förorenade områden är mark, grundvatten eller sediment där halterna skadliga ämnen påtagligt överskrider bakgrunds-nivån. I huvudsak återfinns dessa områden i anslutning till äldre produktionslokaler och industriella verksamheter och föroreningarna kan t.ex. komma från spill eller större olyckor, läckande tankar och ledningar eller hantering av restprodukter som slagg, kasserade produkter och förbrukade oljor m.m.

På senare år har förorenade områden fått stor uppmärksamhet. Det beror bl.a. på att äldre industriområden allt oftare används för andra ändamål, t.ex. bostäder eller andra verksamheter. En annan viktig aspekt är skyddet av grundvattnet.

Länsstyrelsen i Skåne län har tagit fram en lista över potentiellt förorenade objekt i länet, varav 99 finns i Hörby kommun. Arbete pågår med att inventera och riskklassificera dessa enligt Naturvårdsverkets metodik (Mifo).

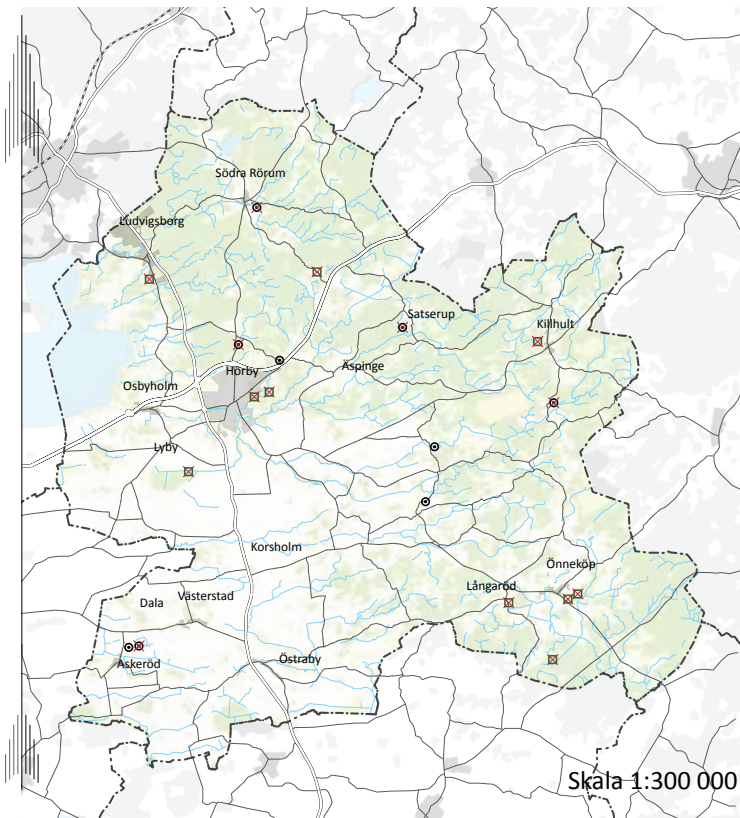
I Hörby kommun finns äldre avfallsupplag som kan innehålla farliga ämnen som måste finnas i åtanke vid planering av ny bebyggelse. Upplagen finns med i rapporten ”Mifo – klassificering av nedlagda deponier” inom Merabs verksamhetsområde från 2008. Andra områden som inte bör byggas är skjutbanor där blys från ammunition kan ge upphov till förorenad mark.

Transporter av farligt gods

Transporter av farligt gods ska i första hand hänvisas till de vägar Trafikverket rekommenderar, väg 13 och E22. Eftersom vägarna passerar vattenskyddsområden har kommunen en beredskapsplan för hur olyckor ska hanteras vid vattenskyddsområden. Ekerödsrasten är uppställningsplats för rast och dygnsvila.

Karta: Förorenad mark

- Avfallsanläggning, ej längre i bruk
- Skjutbana
- Skjutbana, ej längre i bruk

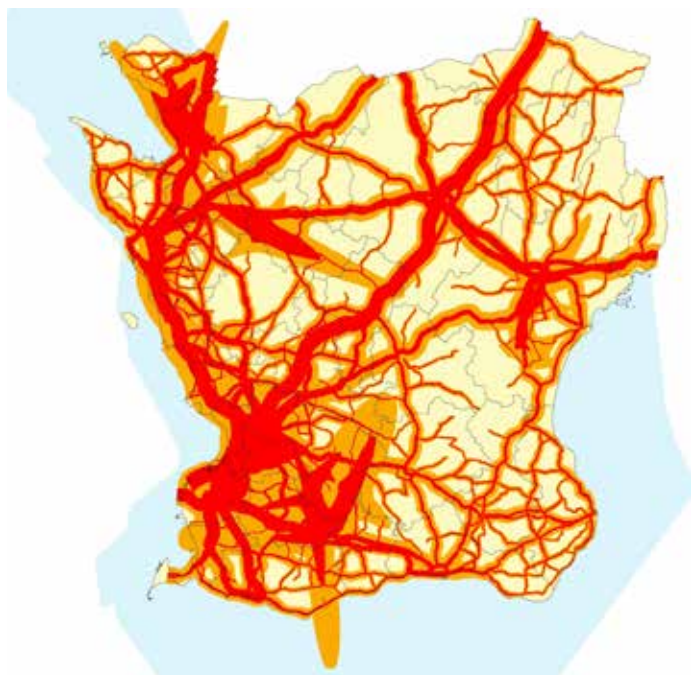
MILJÖSTÖRANDE FÖRETEELSER

Radon

Radon är en ädelgas som ger upphov till joniserande strålning. Gasen bildas vid radioaktivt sönderfall av radium, som i sin tur är en sönderfallsprodukt till uran. Radongasen är osynlig, luktlös och smaklös och kan därför bara upptäckas genom mätning.

Radonhalten bör enligt Folkhälsomyndighetens riktvärden inte överstiga 200 Bq/m³ i bostäder, skolor och allmänna lokaler.

Radon finns i marken i stora delar av Sverige och kan tränga in i byggnader genom sprickor i grunden eller källaren. Radon kan också avges från alunskifferbaserad lättbetong, så kallad blåbetong, som tillverkades 1929–1978 och som användes vid byggande av både enfamiljshus och flerfamiljshus. Blåbetong som redan var tillverkad kan ha använts som byggmaterial efter 1978. Radon i inomhusluften är den vanligaste källan till lungcancer i Sverige, efter tobaksrökning. Störst är risken för de som exponeras av en kombination av radon och rökning. Radon kan även finnas i grundvatten.

Karta: Region Skåne.

Största delen av Hörby kommun betraktas som normalriskområde för markradon med en förekomst på 10–25 Bq/m³. Stora lokala skillnader kan förekomma och enda sättet att ta reda på om det finns radon i en byggnad eller ett område är att genomföra mätningar. Vid nybyggnationer skall radonmätning alltid genomföras och mätningar av befintliga byggnader bör genomföras med 10–15 års intervall eftersom halterna kan variera över tid till följd av bland annat förändringar i ventilationen eller på grund av små sprickor i grundkonstruktionen.

Buller

Oönskat ljud eller buller är den miljöstörning som berör flest människor i Sverige.

Trafiken står för mycket av bullret, både längs vägar och järnvägar och runt flygplatser och hamnar. Andra bullerkällor är industrier och skjutbanor. Tystnad är en bristvara i hela Skåne även om problemen med buller är störst i de södra och sydvästra delarna. Fortfarande finns vissa områden som är mer eller mindre bullerfria, främst i norra och nordöstra Skåne. I Hörby kommun finns många bullerfria områden i kommunens norra och östra delar.

Väg- och järnvägsbuller

Trafiken är en viktig källa till buller och Hörby kommun genomkorsas av två starkt trafikerade vägar, europaväg E22 och riksväg 13.

I Sverige mäter man störningen från trafikbuller med ekvivalent respektive maximal ljudnivå. Ekvivalent ljudnivå är medelnivån under en viss tidsperiod (ofta ett dygn). Maximal ljudnivå är den högsta förekommande ljudnivån, till exempel medan ett fordon passerar.

Karta: Buller från väg, järnväg och flygtrafik

- Områden med en bullernivå över 40 dBA
- Områden med en bullernivå mellan 30 och 40 dBA

Riksdagen har antagit riktvärden för trafikbuller och dessa bör normalt inte överskridas när man bygger bostäder/ bostadsområden, ny trafikinfrastruktur som t.ex. vägar eller bygger om trafikinfrastrukturen. Riktvärdena är

- 30 dB(A) ekvivalentnivå inomhus
 - 45 dB(A) maximalnivå inomhus nattetid
 - 55 dB(A) ekvivalentnivå utomhus (vid fasaden)
- 70 dB(A) maximalnivå på en uteplats i anslutning till bostad.

När riktvärdena ska tillämpas, till exempel för att kräva åtgärder på vägar eller järnvägar, bör hänsyn tas till vad som är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt. Går det inte att minska utomhusvärdena tillräckligt för att nå ner till riktvärdena, bör man i stället rikta in sig på att inomhusvärdena inte ska överskridas.

Buller från industrier

Industrier och andra verksamheter, exempelvis vindkraftverk orsakar ofta en hel del störande ljud. Därför finns det riktvärden som anger hur mycket det får bullra utanför verksamheten. Riktvärdena är avsedda som utgångspunkt och vägledning för den bedömning som ska göras i varje enskilt fall. Följande riktvärden gäller som utgångspunkt för olägenhetsbedömning vid bostäder, skolor, förskolor och vårdlokaler:

- 50 dB(A) ekvivalentnivå dagtid klockan 06–18
- 45 dB(A) ekvivalentnivå kvällstid klockan 18–22 samt lördag, söndag och helgdag dagtid 06–18
- 40 dB(A) ekvivalentnivå natt klockan 22–06

Nivåerna ovan gäller vid bostäder, förskolor, skolor och vårdlokaler. För bostäder gäller värdena utomhus vid fasaden och vid uteplatser och andra ytor för utevistelse i bostadens närhet. För förskolor, skolor och vårdlokaler bör nivåerna tillämpas för de tidpunkter då lokalerna används. På skol- och förskolgårdar gäller nivåerna de delar av gården som är avsedda för lek, rekreation och pedagogisk verksamhet.

Utöver detta gäller:

- Maximala ljudnivåer över 55 dB(A) bör inte förekomma nattetid klockan 22–06 annat än vid enstaka tillfällen.
- Vissa ljudkaraktärer är särskilt störningsframkallande. I de fall verksamhetens buller karakteriseras av ofta återkommande impulser som vid nitningsarbete, lossning av metallskrot och liknande eller innehåller ljud med tydligt hörbara tonkomponenter bör värdena ovan sänkas med 5 dBA.
- I de fall den bullrande verksamheten endast pågår en del av någon av tidsperioderna ovan, eller om ljudnivån från verksamheten varierar mycket, bör den ekvivalenta ljudnivån bestämmas för den tid då den bullrande verksamheten pågår.

Buller från motorsport och skjutbanor

I Hörby kommun finns en motocrossbana, strax öster om Hörby tätort, med regelbundna träningar och tävlingar. Likaså finns ett par skjutbanor där skjutning pågår regelbundet. I samband med dessa sporter kan buller uppstå.

Luftföroreningar

Trafik, uppvärmning av fastigheter och långväga transport av luft och industriprocesser är vanliga källor till luftföroreningar.

Om luften innehåller för mycket föroreningar kan det innebära negativa effekter på vår hälsa. Det kan orsaka eller bidra till hjärt-kärlsjukdomar, cancer, allergier, astma och lungsjukdomar. De personer som redan lider av sådana sjukdomar av andra orsaker får störst problem med dålig utomhusluft.

Luftföroreningar försurar också mark och vatten. De angriper byggnader och minnesmärken och får dem att vittra sönder. I ett större perspektiv har luftföroreningar även en viss inverkan på vårt klimat. Kommunen har genomfört mätningar av luftkvaliteten i samband med miljömålsarbetet för att kunna se hur halterna av olika ämnen varierar och förändras.

Under vintern 2006–2007 mättes halten av kvävedioxid (NO₂), svaveldioxid (SO₂), partiklar (PM₁₀), flyktiga

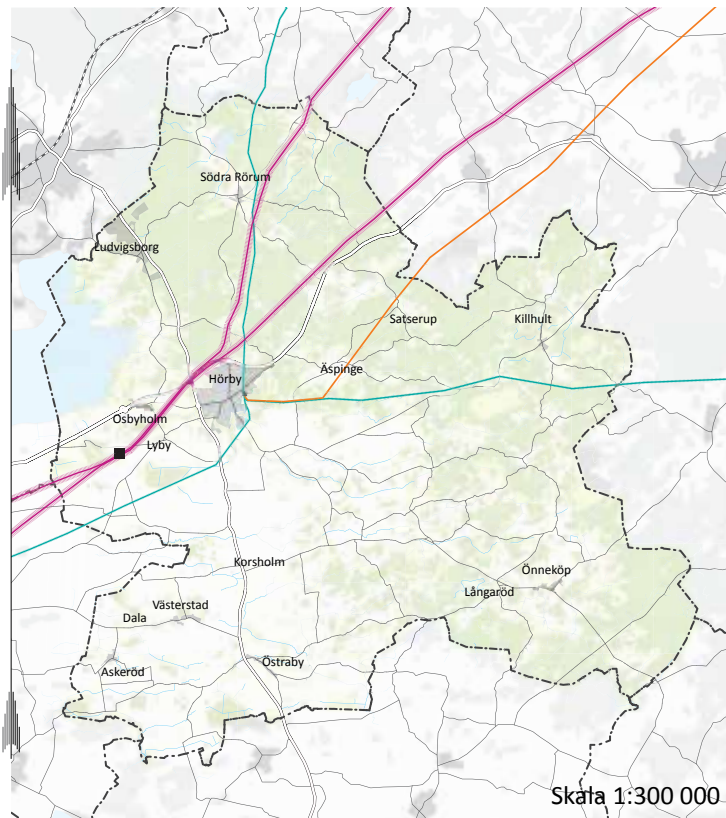
organiska ämnen (VOC) samt sot från en mätstation vid kommunhuset. Under sommaren och hösten 2007 har även mätningar av ozon utförts vid kommunhuset, i Västerstad och i Svensköp.

Elektromagnetiska fält

Strålsäkerhetsmyndigheten rekommenderar att försiktighetsprincipen tillämpas inom två områden av elektromagnetiska fält.

- Allmänhetens exponering för magnetfält från kraftledningar
- Vid användning av mobiltelefon

Försiktighetsprincipen är en av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken och den finns formulerad i 2 kap. 3 §. Strålsäkerhetsmyndighetens bedömning grundar sig på att forskning inom dessa områden inte helt kan utesluta negativa hälsoeffekter.

Så här är försiktighetsprincipen formulerad i miljöbalken:

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsåtgärder i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. Dessa försiktighetsåtgärder skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Kraftledningar

Eftersom hälsoeffekter från magnetfält från kraftledningar på lång sikt inte helt kan uteslutas har svenska myndigheter valt att rekommendera en viss försiktighet både för allmänheten och i arbetslivet. Strålsäkerhetsmyndigheten ger därför tillsammans med Socialstyrelsen, Arbetsmiljöverket, Elsäkerhetsverket och Boverket rekommendationer vid samhällsplanering och byggande:

- Sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och elektriska anläggningar så att exponering för magnetfält begränsas.
- Undvik att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära el-anläggningar som ger förhöjda magnetfält.
- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer.

Åtgärderna måste kunna genomföras till rimliga kostnader.

Med hänvisning till försiktighetsprincipen skall alltid magnetfältberäkningar genomföras vid exploatering i närheten av kraftledningar.

Karta: Kraftledningar

- 400 kv ledning, Svenska Kraftnät
- 130 kv ledning, E.ON.
- 50 kv ledning, E.ON.

Basstationer för mobiltelefoni

De högfrekventa elektromagnetiska fält som allmänheten exponeras för från de olika komponenterna i ett mobiltelefonnät överskrider inte de gränsvärden och rekommendationer som publicerats av t.ex. EU och WHO. De mätningar som utförts visar att allmänhetens exponering ligger en faktor 100–1 000 under t.ex. värden som återfinns i EU:s råd för allmänhetens exponering och att Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärden endast överskrids inom enstaka meters avstånd rakt framför antennens strålande yta. Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer därför att exponeringen från basstationer inte orsakar några skadliga hälsoeffekter och inte innebär några risker från strålskyddssynpunkt.

Översvämningsrisker

Ringsjön

Ringsjöns vattennivå är sänkt och uttag och vattennivå regleras av vattendomar. Sedan sjösänkningen med 1,5 meter 1883 har en mängd fritidshus byggts i nära anslutning till Ringsjöns stränder.

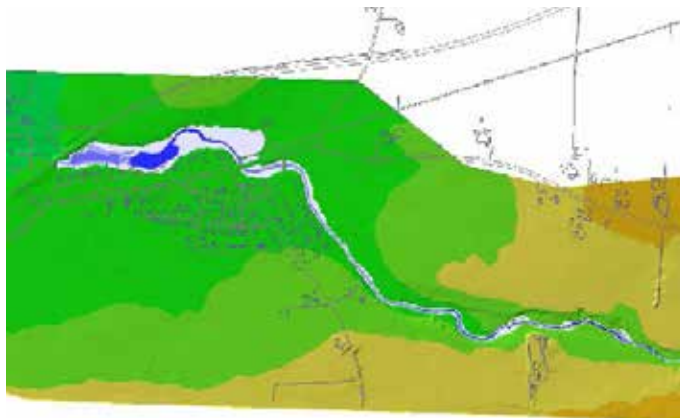
SMHI gjorde år 2004, på uppdrag av Hörby kommun, beräkningar av högsta vattennivå i Östra Ringsjön med 100 års återkomsttid med hänsyn till tilläggseffekter i form av dämning i Ringsjöundet och snedställning av sjöytan på

grund av vind. Sammantaget ledde beräkningarna fram till att högsta vattenstånd vid Östra Ringsjöns östra strand är +55,3 meter över havet $\pm 0,1$ m (RH70).

Enligt det nuvarande regleringsschemat höjs vattenståndet i Ringsjön under våren och sänks under sommaren och hösten. Medelvattenståndet över året är +53,93 meter över havet (1988–2007).

Hörbyån

År 2007 gjorde DHI Water & Environment på uppdrag av Hörby kommun en hydraulisk och hydrologisk utredning för Hörbyån. Syftet var bl.a. att öka kunskapen och förståelsen för situationer med höga flöden och vattennivåer i ån och ta reda på högsta vattennivå vid ett 100-årsflöde. Utredningen som baserades både på uppmätta flöden, meteorologiska data samt beräkningar resulterade i kartskisser över möjliga översvämningsytor utmed Hörbyån.

Översvämningsytor utmed Hörbyån vid ett 100-års flöde. Beräknade översvämningsytor är markerade med ljusblå färg. DHI Water & Environment, 2007.